

Landesbibliothek Oldenburg

Digitalisierung von Drucken

**Bibliotheca Smithiana, Seu Catalogus Librorum D. Josephi
Smithii Angli Per Cognomina Authorum Dispositus**

Pasquali, Giovanni Battista

Venetiis, 1755

Thesaurus Cornucopiae Et Horti Adonidis.

urn:nbn:de:gbv:45:1-844

gio grammatico didici Romæ latinæ litteras, a te vero Ferrariæ & latinæ & græcæ) tum quia totus fere hic liber est de moribus. Quid enim convenientius, quam de moribus scribere ad eum, qui sit moribus omnium ornatissimus? Es tu quidem ætate nostra alter Socrates. Nec vereor me tibi assentari putes. Scis enim esse hæc quam verissima. Sed tu mihi parcas velim, quando de te ad te hæc scripsimus, idque fecimus, ut qualem ipsi te esse scimus, omnes sciant. Vale mei memor.

THESAURUS CORNUCOPIÆ
ET HORTI ADONIDIS.

Venetiis, in domo Aldi Romani, MCCCCLXXXVI.

Aldus Manucius Bassianus Romanus studiosis omnibus
S. P. D.

DURA quidem provincia est, bonarum litterarum studiosi, emendate imprimere latinos libros; durior accurate græcos; durissima non depravate vel hos vel illos duris temporibus. Quanam lingua curem ipse imprimendos libros, & quo tempore, videtis. Postquam suscepi hanc duram provinciam (annus enim agitur jam septimus) possem jurejurando affirmare, me tot annos ne horam quidem solidæ habuisse quietis. Pulcherrimum utilissimumque esse inventum nostrum omnes uno ore dicunt, laudant, prædicant; sit ita certe: inveni tamen ipse quo excrucier modo, dum vobis prodesse cupio, bonosque libros suppeditare. Quare qui me vident, amicis soleo dicere modo græcum illud proverbium: *κίχλα χέζει ἀντὶ κακόν* hoc est modella sibi malum cacat; quod honestius Plautus: ipsa sibi avis mortem creat. Aiunt enim non nisi per avium alvum redditum nasci viscum, maxime palumbis & turdis. Hæc enim est natura (inquit Plinius in naturali historia) ut nisi maturatum in ventre avium non proveniat. Modo illud: *κακὰ ἐφ' ἑαυτῶν ἔργων, ὡς ὁ κακίας νόσος*. Nam ita flare Cæciam scribit Aristoteles, ut non propellat nubes, ut alii venti, sed ut ad sese vocet ac trahat. Sic mihi evenit; mihi ipse malum peperit, immensa mihi paravi incommoda, immensos labores. Sed me ipse consolor; vel quod gratissimas esse video lucubrationes meas, ac plurimum prodesse omnibus, majorique in dies emolumento futuras: vel quod multi *ἐκ τῶν βιβλιοπώων* jam liberant e carceribus libros, venalesque exponunt quod ego brevi futurum interminatus sum, cum nullum a quoquam commodo vel horam accipere librum possem. Sum equidem voti compos; jam passim offeruntur ultro græca volumina, mittunturque venalia ad bibliopolas, ad me quoque plurima missa sunt. Spero fore & illud, ut si qui sunt tam pravo ingenio, ut communi omnium bono moreant, aut rumpantur invidia, aut succumbentes morori misere conficiantur, & denique suspendant se; quandoquidem quæcunque extant Aristotelis volumina videbunt brevi nostris excusa formis. Imprimentur prope diem & commentarii; jam fere omnes coegi. Incumbite vos quæso, incumbite bonis literis, quando ego vobis, adiuvante Christo Iesu Deo optimo maximo, optimum quemque librum

librum suppeditabo. Ecce habetis opus oppido quam utile & necessarium, quem κέρας ἀμαλθείας, quem κίππου ἀδώνιδος, quem jure thesaurum appellarim. In eo enim fere omnia reposita sunt, quæ desiderare quis possit ad perfectam, absolutamque cognitionem litterarum græcaram, & eorum præcipue quæ leguntur apud poetas, qui verba variis figuris ac linguis ita sæpe immutant, ut facilius sit Nili caput, quam alicujus temporis thema aut principium invenire. Sed hoc libro quam facillima facta sunt omnia; nam docet, & quo modo & qua lingua unumquodque immutatum sit; canonicismata passim & regulas tradens per ordinem litterarum. Linguarum præterea meminit Atticæ, Ionicæ, Æolicæ, Doricæ, Poeticæ, Cretensis, Cypriæ, Macedonicæ, Thessalæ, Rheginæ, Siculæ, Tarentinæ, Chalcidicæ, Argivæ, Laconicæ, Syracusanæ, Pamphyliæ, Atheniensis, quibus usi Græci Poetæ inveniuntur, & Homerus præcipue. His linguis ac figuris variis, habent illi miram licentiam. Addunt, detrahunt, transmittunt, invertunt, quid non faciunt? denique utuntur dictionibus ut cera. Si poetæ græci voluerint, ὁ ἀνθρωπος ἔσται ὄνος. Ἰππος. Βῶς. κύν. longe melius ostendent hominem esse asinum, quam sophistæ: non potui aliquando non ridere legens, hanc dictionum (ut sic dicam) μεταμόρφωσιν. verbi causa, ex ἀμα ἴσος ἀμισυς. & mutatione ἡμισυς. Comparativum est ἡμισύτερος. Secunda forma, ἡμισίων. Tertia ἡσοων. & atticæ ἡπτεων. ecce ex ἀμισυς, factum est ἡπτεων, ubi ne una quidem littera est primitivi. Quod nobis non licere sic conqueritur Martialis. Dicunt ἑλαυνός tamen poetæ, sed græci, quibus est nihil negatum: Nobis non licet esse tam disertis, qui musas colimus severiores. Imitamur tamen hanc linguarum veritatem, & copiam lingua vulgari. Non enim eadem est Romanis lingua, quæ Parthenopæis, quæ Calabris, quæ Siculis. Aliter Florentini loquuntur, aliter Genueses. Veneti a Mediolanensibus lingua & pronuntiatione multum interfunt. Alius Brixianis, alius Bergomatibus sermo. Quod latine caput, vulgo Romani capo appellant. Veneti vero abiectione p. litteræ per concisionem dicunt cao. at qui Padum accolunt ex ao crasim facientes, cō. Item cenato, cenao, cend, & id genus innumera. Sic græci dicunt communiter πῶ κέρατος. Iones vero ἀποβολὴ πῶ τ, κέρατος. At Dores κατὰ κρᾶσιν, κέρως. Quid quod una quæque urbs peculiarem habet linguam? plerumque etiam in eadem oppido varie loquuntur. Utsnam tantam copiam latine haberemus, longe antecelleremus græcos. Sed ut ad librum redeam, quem copiarum cornu, hortosque Adonidis, & thesaurum dicimus propter summam, quæ in eo est, rerum bonarum copiam. Primus labor in eo fuit Guarini Camertis & Caroli Antenorei Florentini hominum multi studii, ac in græcarum litterarum lectione frequentium. Ac simul ex Eustathio, Etymologico, & aliis dignis Grammaticis accepere hæc canonicismata, digessereque per ordinem litterarum, nec sine adiumento & consilio Angeli Politiani, viri summo ingenio ac impense docti. Secundus vero labor meus fuit, qui ea omnia recognovi non parvo labore, cum iis conferens, unde excerpta, voluminibus fuerant. Multa enim addidi, plurima immutavi, adjuvante interdum Urbano Divi Francisci fratre optimo, a quo brevi habebitis quas summa cura ac doctissime composuit in græcam linguam introductiones. Sunt etiam in hoc libro copiosæ ac perutiles formationes πῶν ἐμὶ, κῆ ἐμὶ verborum. Item quot sint verba quæ esse significant, quot item ire, & quot sedere. Addidi ego libellum ex scriptis Herodiani, quos magni verbi πικρὴ βολῆς dicunt. In quo multa profecto sunt lectu dignissima, & quæ in aliis

aliis grammaticis non temere leguntur, & præcipue quæ de præterito Attico conscribuntur docte sane & peracute. Necnon & Charobosci quædam, in quibus ostendit, non in omnibus regulas & similitudines quæri oportere. Eiusdem etiam quæ r litteram in contextu orationis ob male sonantiam attrahant. Hinc sequuntur inæqualia verba per ordinem litterarum, quæ ἀνόμαλα græci appellant, quæ idcirco addidimus, quoniam & ipsa cum cæteris optime convenire videbantur. Addere etiam operæ pretium duximus περὶ ἐγκλινομένων, ἢ ἐγκλιτικῶν varia opuscula: quorum usum apud nostros (de encliticis loquor) non memini legere in pluribus quatuor, quinqueve ad summum dictionibus quæ, vè, nè, cum postposita, ut quibusdam placet; & versus. nam ἐγκλινομένα, quæ inclinata latine placet dicere (ut loco præsentis), præteritum, deficiente præsentis in passivo verbo, accipiatur) ea dicuntur, quæ admittunt in fine tonum acutum, convertuntque in gravem in contextu orationis: apud Græcos vero encliticorum plurimus usus in quinque orationis partibus, Nomine, Pronomine, Verbo, Adverbio, & Coniunctione. Auctores sunt Herodianus, Ioannes Grammaticus, Choras, Charoboscus, Aelius Dionysius. Et quoniam passim in hoc libro secundum varia idiomata leguntur crebræ mutationes, non abs re fuit, quotquot ad manus nostras pervenerunt, de idiomatis varios tractatus inserere. Postremo illud nolo vos ignorare, bonarum litterarum amantissimi, notasse me asteriscis quæ obscura, concisa, & depravata visa sunt, obeliscis vero quæ superflua iudicavi. Cur autem aliqua signo alterutro annotanda prætermiserim, habui multas causas; sed præcipua fuit angustia temporis. Peto igitur a vobis, si qua in tanto opere non placuerint, quæ vel reprehendenda, vel non plana videantur, ne mihi succenseatis, sed iis, si audebitis, unde accepta sunt; vel bellis potius exterarum gentium, quibus & Græcia & Italia semper obnoxia fuit: mendosorum enim est exemplarium culpa, non mea; nihil magis depravatum grammaticis, fragmentata omnia, nihil absolutum, nihil integrum. Quanquam hic liber (ut dixi) thesaurus est κέρως τῆ ἀμαλθίας, καὶ κῆποι ἀδώνιδος, quoniam in eo uno fere omnia congesta sunt, quæ digna scitu in aliis leguntur. Itaque si inter tot laudanda aliquid minus probandum legeritis, mementote illius Horatiani præcepti. Verum ubi plura nitent in carmine, non ego paucis offender maculis, quas aut incuria fudit, aut humana parum cavit natura. Estote igitur impressio- nis nostræ æqui iudices, affectique beneficio minime ingrati, & miseremini laborum nostrorum. Valete.

Angelus Politianus Varino [1] Camerti suo S. D.

CONSULIS me, Varine, de novi operis editione, quo tu videlicet inclinationes omnes paulo remotiores græcæ linguæ, breviter ac dilucide, perque ordinem litterarum complexus es; ego vero te ut edas quam maxime

[1] *Varinus*, sive *Guarinus Phavorinus*, e Camerino, Sylvestrini Ordinis cucullatus, vir Græce Latineque cultissimus, atque olim Leonis X. præceptor, ab eodem Pontifice ad Nucerinum Pontificatum evehctus est Anno MDXXIII. Lateranensi Concilio interfuit, ipsamque Ecclesiam administravit usque ad annum MDXXXVII. In Cenothio quod servat Nucerna Cathedralis Ecclesia *alumnus Medicæ domus* [τῆς Μεδικῆς οἰκίας

τῆς οἰκίας] appellatur. *Ughell. Ital. Sac. in Episc. Nucern.* p. m. 1127. " Utilissimam, inquit *Morbosius* (Polyhist. lib. iv. cap. viii. p. 807.) Græcæ Linguæ Studiosis operam duplici nomine navavit: dum & Thesaurum Græcum, seu Cornucopiæ, & Hortos Adonidis in lucem protulit. Nostram vero hanc Editionem *Morbosius* non viderat, quum tantum Aldinam memorat ann. 1504.